

Privatizacija EPSa nije rešenje za krizu nastalu katastrofalnim upravljanjem ovim preduzećem

Centar za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR) i Koalicija za održivo rudarstvo u Srbiji (KORS) se pridružuju mišljenju većeg broja domaćih naučnih i stručnih instanci, posebno Naučnog saveta EPSa koji je 31.03.2023. u svom saopštenju jasno stavio do znanja da se protivi transformaciji EPS u akcionarsko društvo.

Samo letimičnim pregledom nekih od konsekvenci ovog poteza postaje potpuno jasno da je ovo nastavak štetne politike kojom se nastavlja sa otimanjem javne imovine, proširivanjem polja za zloupotrebu javnih sredstava i javne imovine i njenom preusmeravanju u privatne džepove ali koji može da dovede i sigurno će dovesti do ozbiljnih ekonomskih i bezbednosnih konsekvenci za celo društvo Srbije.

Potpuno je jasno da u situaciji u kojoj se planira veliki broj investicija zarad obezbeđivanja dugoročne održivosti kako socijalne, tako i ekološke i generalno bezbednosne, i u kojoj je EPS doveden na rub likvidnosti zbog sada je to već svima jasno upravljanja kompanijom iz jedne kancelarije u Srbiji, a da bi se odgovornost za sve štete koje su nastale u poslednjoj deceniji zabašurila i maskirala, ovakav potez je iznuđen da bi se apsolutno neprihvatljivi i za dugoročnu bezbednost Srbije opasni potezi i poigravanje sa imovinom koju su gradile generacije građana Srbije.

CEKOR i KORS su godinama upozoravali da se među uslovima kredita koje je neodgovorno uzimala vlada Srbije od EBRDa i Svetske banke, posebno onih iz 2015te u visini od 400m EUR kao ključni zahtev krije privatizacija EPSa.

U tom kontekstu nam je bilo potpuno jasno da se štetočinsko upravljanje koje je posebno u periodu od 2015te bilo na snazi i koje je kroz veći broj povezanih negativnih i direktno štetnih aktivnosti opasno ugrozilo ne samo stabilnost same kompanije nego i kompletnu elektroenergetsku stabilnost zapravo bilo vođeno idejom da se kompanija obezvredi i da se kroz probleme sa likvidnošću dovede u situaciju da bude podložna zahtevima za privatizaciju radi otplate dugova koje smo upozoravali da kompanija neće biti u stanju da snosi upravo zbog svesno i namerno vođenje politike razvoja u pravcu pretežnog očuvanja uglja kao ključnog resursa za proizvodnju struje.

Ovakvim potezom privatizacije postaje jasno ono što smo govorili gotovo deceniju da se za potrebe EPS podižu krediti koje vraćaju svi građani Srbije a da istovremeno profitabilni deo kompanije biva pripreman za privatizaciju. Istovremeno upozoravamo da već gotovo 10 godina upozoravamo da se građanima otima imovina kroz eksproprijacije da bi se moglo nastaviti kopanje uglja, a sada se sva ta imovina, kako je to urađeno i u slučaju Zi Đina u Boru praktično prebacuje u ruke privatnoj kompaniji koja danas sutra može da bude predata nekim stranim pretežno državnim kompanijama. Štetnički i samouništavajući procesi započeti prisilnim i destruktivnim privatizacijama još 2001 sada dostižu svoj strašni dovršetak a građani Srbije moraju da se probude i da to ne dozvole.

Upozoravamo da je poznato da su ovakvi eksperimenti završavali kako u Evropi tako i šire kompletnim neuspesima u kojima su uvek na kraju ispaštali građani i da se proces privatizacija kada su u pitanju aktivnosti od javnog značaja uvek završavao kolapsom, ogromnim ekonomskim i socijalnim problemima, slomovima, a ne retko se završavao i ozbiljnim političkim nemirima direktno iniciranim postavljanjem privatnog interesa nad javni. I šta se na kraju dešavalo? Uvek je društvo moralo da otkupljuje kompaniju nazad, odnosno da otplaćuje dugove i da nadoknađuje potrebne investicije koje privatne kompanije po svojoj prirodi i po prirodi kapitalizma nikad nisu spremne da vrše jer ne donose kvartalne dobiti koje su najvažniji pokazatelj uspešnosti kompanija.

Ovakvom privatizacijom praktično se otvaraju vrata za netransparentno biranje upravljačkih organa EPS, što se odlično pokazalo kada je izabran od strane predsednika Srbije gospodin Grčić, čime se posvedočilo da upravo oni koji sada nameću privatizaciju ni u prethodnom periodu kada su imali potpunu moć u rukama nisu bili sposobni da izaberu sposobno rukovođstvo. Na osnovu čega veruju da se ovakvim nakaradnim potezom pretvaranja kompanije u akcionarsko društvo mogu izbeći još veće štete po imovinu i društvo Srbije?

Mi pozivamo ministarstvo da povuče ovu kriminalnu odluku, i da radije krene u istrage ko je i kako u poslednjih 10 godina i na koje načine doveo do toga da EPS ne napreduje u izgradnji hidro centrala nego je nastavio da uporno i ilegalno bez validno stečenih dozvola proširuje kopove, gradi termo centrale iako će iste vrlo brzo dovesti do produbljanja problema likvidnosti.

Sada je potpuno jasno da smo bili u pravu da je većina kredita koja je EPSu davana a sa obzirom na kritično lošu i dugoročno neodrživu strukturu proizvodnje iz uglja bila programirana tako da EPS dovede u dubiozu bez izlaza.

Trenutna nelikvidnost koja je nastala od decembra 2021 kada su usled umešavanja blata u ugalj nastala dramatična iskakanja postrojenja EPS je direktno povezana sa ne sprovođenjem kredita koji je EPS digao od EBRD koji je jedan od glavnih promotera privatizacije EPS a koji nije obezbedio nadzor da se kredit sprovede.

Upozoravamo da je EBRD skupa sa KfW još 2011te dao kredit EPS za izgradnju tzv HOMOGENIZACIJE, odnosno postrojenja za uravnotežavanje kvaliteta uglja koji dospeva u blokove EPS a koje postrojenje je praktično već otplaćeno EBRDu a koje postrojenje ili nije izgrađeno, ili je izgrađeno i ne radi, ili je izgrađeno i radi ali ne radi ispravno jer je upravo zbog ne postojanja ovog postrojenja došlo do iskakanja blokova u decembru 2021 , čime se EBRD pretvara u saučesnika i sukrovca iskakanja blokova EPS.

Nelikvidnost koja je nastala zbog nepostojanja homogenizacije se pokriva kreditima koje ista ta banka koja zahteva privatizaciju daje i time se dovodi u pitanje kredibilitet zahteva za privatizaciju. Dakle EBRD je potpuno jasno znao da se EPSom upravlja na štetočinski način i ipak nastavlja da gura EPS u finansijsku propast.

Samo pre nekoliko sedmica , ove 2023će godine ta ista banka je ponovo uspešno prodala EPSu još jedan kredit za probleme sa likvidnošću koji su nastali upravo zbog nepostojanja ovog postrojenja. Na takav način se lešinarska tzv razvojna banka EBRD pretvara u direktnog egzekutora neodgovornog podizanja kredita, njihovog ne sprovođenja i nakon toga očiglednog planiranja transformisanja dugova u vlasništvo.

Ovim hoćemo da upozorimo da je upravo banka koja je svesno omogućila da dođe do ne izvršavanja jednog od ključnih projekata koji je trebao da zaštiti EPS od opasnosti koja dolazi od nekvalitetnih ugljeva koje EPS kopa u svojim kopovima u Kolubarskom regionu kao jedan od ključnih zahteva stavila privatizaciju, u koju pak gura EPS jer se u njemu ne upravlja profesionalno, odnosno jer je dozvoljeno da se u postrojenja umeša blato iako je EPS pre deceniju digao kredit za zaštitu od opasnosti koja dolazi od blata u uglju.

Ali nije to jedini štetnički oblik poslovanja u EPSu. Znamo da ih ima mnogo, mnoge uspešno sakrivaju čak i od sopstvenih zaposlenih. Ipak jedan od najuočljivijih je već 4 godine upornog transportovanja uglja kamionima iz polja Drmno kod Požarevca na barže pa do Obrenovca a takođe je uočeno da se počelo sa prevoženjem uglja kamionima i u kolubarskom regionu iako su stotine miliona Evra ulagane u izgradnju trakastih transporterata. Na taj način se izjeda supstanca EPS, preliva u privatne džepove i priprema pljačkaška privatizacija koju očigledno predvode međunarodne banke posebno EBRD ali i EIB čiji je uposlenik do pre samo nekoliko meseci bila ministarka Đedović.

Znajući da nisu slučajno terme centrale građene neposredno pored ugljenokopa, odnosno da su stvorena tehnička rešenja kao što su trakasti transporteri i prevoz vozovima , ALI SAMO DO ODREĐENE DALJINE, postavlja se pitanje koji je to genijalni menadžment došao na ideju da obogati privatne vlasnike kamiona koji su do sada prevezli oko ili preko 3 miliona tona ubirući ogromne zarade, za koje ne znamo kolike su, jer EPS skriva te štetne podatke.

Da je prevoz kamionima bio ekonomski prihvatljiv nikada ne bi bili izmišljeni trakasti transporteri i potpuno je jasno da je ovakav metod transporta potrebno posmatrati u okviru svesnog i namernog urušavanja EPSa i pripremu transformacije DUGOVA u vlasništvo nad kompanijom!

Kao građani čiji su preci obezbedili sredstva za izgradnju svih postrojenja, i kao građani koji kroz budžet Republike Srbije garantujemo za veliki broj kredita koje je EPS uzeo bez da je imao jasan plan kako će na socijalne, ekološki i bezbednosno održiv način da obezbedi proizvodnju struje u decenijama koje dolaze potpuno nam je neprihvatljivo da se najznačajniji resurs koji Srbija poseduje privatizuje na ovako kriminalan način i zbog toga pozivamo posebno narodne poslanije, naučne institucije, i sve zainteresovane građane da se odupru ovakvoj pljački narodne imovine.

Privatizacija se mora zaustaviti, krivci za trenutno stanje se moraju dovesti pred lice pravde, planovi za nastavak razvoja EPSa u pravcu održive i ekološki te klimatski prihvatljive kompanije se moraju nastaviti i EPS mora ostati u vlasništvu naroda kroz parlamentarni nadzor i upravljanje kroz profesionalizovani menadžment koji će nadzirati Vlada Republike Srbije, koji se mora birati na transparentan način, koji sredstva sme da koristi isključivo kroz transparentne i odgovorne procedure.

Za CEKOR i KORS

Kalmar Zvezdan

U Subotici i Beogradu 06.04.2023.